

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 351

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/171-11>**Чубінська Н. Б.**

кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4803-2453>

Chubinska Natalia

Institute of Law, Psychology and Innovative Education,
Lviv Polytechnic National University

ХАРАКТЕРИСТИКА ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ

Метою статті є характеристика основних особливостей впливу соціально-економічної глобалізації на систему публічного управління у сфері вищої освіти. Визначено, що процес глобалізації, як і інші процеси, має свій життєвий цикл, який, на нашу думку, слід розглядати як замкнуте коло, тобто він має кінець, але водночас стає початком нового циклу. Доведено, що глобалізація привела до необхідності навчання навичкам міжкультурного спілкування. Щоб рухатися в тому ж темпі зі світом, ми повинні почати, а не відвертатися від ідеї глобалізації та її впливу на навчальну програму вищої освіти, а також прагнути розуміння того, як виховувати громадян, які вписуються в глобальний образ життя. Зростаюча кількість тематичних досліджень вказує на складність впливу глобалізації на майбутнє вищої освіти. В подальшому слід приділити увагу визначенню основних чинників впливу соціально-економічної глобалізації на систему публічного управління у сфері вищої освіти.

Ключові слова: управління, соціально-економічна глобалізація, публічне управління, освіта, публічне управління у сфері освіти.

CHARACTERISTICS OF THE INFLUENCE OF SOCIO-ECONOMIC GLOBALIZATION ON PUBLIC ADMINISTRATION

Today, our state is undergoing significant shifts and transformations of the outdated social system, affecting all spheres of the country's functioning. Such shifts are taking place all over the world and are due to the presence and active influence of globalization processes. World globalization prompts all countries of the world to revise the outdated postulates of their national policy towards realizing the importance of adapting international goals and values recognized by the world community, which are designed not only to ensure the harmonious development of an individual country, but of the whole world. Globalization acts as a factor in leveling static ties between countries, expanding the boundaries of interaction. Basically, the vector of activity of globalization processes is inclined towards the formation of a unified system of socio-economic and political-legal forms of state structure. At the same time, a qualitatively new formation of branched transnational systems of ties is taking place, as a result of which qualitatively new "social actors" enter the world arena, which in turn form new communities, communications and channels of interaction. Thus, the influence of globalization processes is becoming a powerful factor in the democratization of society, increased transparency in government circles and the establishment of equality in society. The purpose of the article is to characterize the main features of the impact of socio-economic globalization on the public administration system in the field of higher education. It is determined that the process of globalization, like other processes, has its own life cycle, which, in our opinion, should be considered as a vicious circle, that is, it has an end, but which, at the same time, becomes the beginning of a new cycle. It has been proven that globalization has led to the need for teaching intercultural communication skills. To move at the same pace with the world, we must start, not turn away from the idea of globalization and its impact on the curriculum of higher education, and strive to understand how to educate citizens who fit into a global way of life. A growing number of case studies point to the complexity of the impact of globalization on the future of higher education. In the future, attention should be paid to determining the main factors of the impact of socio-economic globalization on the public administration system in the field of higher education.

Keywords: management, socio-economic globalization, public administration, education, public administration in the field of education.

JEL classification: H83, O35, F60

Постановка проблеми. Останніми роками питання реалізації публічного управління на всі сфери життєвості суспільства стало об'єктом цікавості багатьох вітчизняних науковців. Такий інтерес можна пояснити

тим, що наша країна стала на шлях всебічного реформування всіх ланок суспільно-політичного устрою в бік децентралізації, євроінтеграції та демократизації. Не є винятком сфера вищої освіти.

В сучасних умовах розвитку нашої країни сфера вищої освіти відіграє особливе та велике значення в контексті підготовки майбутнього покоління, орієнтованого на євроінтеграцію та демократизацію українського суспільства. З огляду на це формування теоретичного підґрунтя та практичних аспектів публічного управління сферою вищої освіти стає одним з основних напрямів реформування нашої країни. Відповідно до проголошеного євроінтеграційного курсу нашої держави освіта визнається одним з найважливіших ресурсів соціально-економічного, соціально-культурного та духовного розвитку українського суспільства.

Нині наша держава переживає значні зрушення та трансформації застарілого суспільного ладу, що стосуються усіх сфер функціонування країни. Такі зрушення відбуваються по всьому світі та зумовлені наявністю й активним впливом глобалізаційних процесів. Світова глобалізація спонукає всі країни світу переглянути застарілі постулати власної національної політики щодо усвідомлення важливості адаптації визнаних світовою спільнотою міжнародних цілей та цінностей, які покликані забезпечити гармонійний розвиток не лише окремої країни, але й усього світу.

Глобалізація виступає чинником нівелювання статичних зв'язків між країнами, розширює кордони взаємодії. Здебільшого вектор діяльності глобалізаційних процесів схиляється у формування уніфікованої системи соціально-економічних та політико-правових форм державного устрою. При цьому відбувається якісно нове формування розгалужених транснаціональних систем зв'язків, в результаті яких на світову арену виходять якісно нові «соціальні актори», що формують нові спільноти, комунікацій та канали взаємодії. Таким чином, вплив глобалізаційних процесів стає потужним чинником демократизації суспільства, посилення транспарентності в урядових колах та утвердження рівноправ'я в соціумі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми дослідження основних особливостей впливу соціально-економічної глобалізації на систему публічного управління досліджували багато вчених, зокрема А. Кох [1], М. Лі, М. Брей [2], С. Марґінсон [3], Т. Мазарол, Н.Дж. Соутар [4; 5], М. Ман [6]. Так, І. Кох [1] досліджував основні аспекти глобалізації та її впливу на державне управління. У сфері вищої освіти значні наукові розробки здійснили Т. Мазарол та Н.Дж. Соутар [4; 5], які визначили, як глобалізація може кардинально змінити систему вищої освіти. Те, які зміни привносять нові винаходи у XXI столітті, і те, як вони впливають на усі аспекти життєдіяльності людини, розглядав М. Ман [6].

Попри це, питання характеристики основних особливостей впливу соціально-економічної глобалізації на систему публічного управління у сфері вищої освіти є досі актуальною проблемою для дослідження. Зокрема, не вирішеним залишається питання відображення специфіки впливу глобалізації на саму систему управління в країні. Також не вирішеним є питання визначення шляхів спрямованості політики публічного управління у сфері вищої освіти в умовах впливу соціально-економічної глобалізації.

Мета статті полягає у характеристиці основних особливостей впливу соціально-економічної глобалі-

зації на систему публічного управління у сфері вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, поняття «глобалізація» слід трактувати як процес світового масштабу, який проникає у всі сфери життя сучасної людини, змінюючи застарілі механізми суспільного ладу та розкриваючи можливості для світової взаємодії і кооперації, що в результаті приводить до якісно нового розвитку державного та світового устрою.

Якщо знання мають фундаментальне значення для глобалізації, глобалізація також повинна мати глибокий вплив на передачу знань. Слід зазначити, що глобалізація збільшує попит на освіту, особливо університетську, і це підсилює тиск на всю систему, яка потребує більш якісного навчання, що часто приводить до зворотних освітнім наслідків, особливо з точки зору справедливості.

Так чи інакше глобалізаційні процеси змінюють систему управління в тій чи іншій організації, регіоні або цілій країні. Вони практично «змушують» залишити тих, хто приймає управлінські рішення, свої застарілі технології та бачення, а також прийняти нові правила та механізми.

Ми усі живемо в соціумі і є частиною всесвітньої «павутини життя». Слід зазначити, що якщо навіть ми прагнемо залишитися і жити згідно з тими правилами та нормами, що були сформовані раніше, й користуватися тими технологіями та моделями прийняття рішень, які нам комфортні та не змінюються роками, процес глобалізації буде здійснювати «соціально-економічний тиск» на наше життя та не допустить цього. Саме тому ми погоджуємося з тим, що сьогодні можна говорити про глобалізацію, що вона вже більше є природнім явищем, яке, зрештою, впливає навіть на найбільш відсторонені суспільні групи (рис. 1).

Процес глобалізації, як і інші процеси, має свій життєвий цикл, що, на нашу думку, слід розглядати як замкнуте коло, тобто він має кінець, який водночас стає початком нового циклу. Можна стверджувати, що як явище глобалізація – це пік тих наукових винаходів, ідей та пропозицій, які беруть свої зачатки в окремих регіонах, організаціях або інших місцях, поступово їх популярність та вплив починають охоплювати все більше людей і стають частиною їхнього життя. Коли вже ті чи інші елементи глобалізації стали частиною життя багатьох людей у країні та світі, прогрес рухається далі, тому на їх заміну можуть прийти інші ідеї, механізми й норми ведення діяльності. Тут ми можемо спостерігати, що те, що колись було новим та інноваційним і ставало рушійним механізмом глобалізації, з часом стає застарілим, на його місце приходить інше (прикладом може слугувати поява телеграфу і наступна поява Інтернету та телефону на його заміну).

Розглядаючи вплив соціально-економічної глобалізації на публічне управління у сфері вищої освіти, маємо її ще розглянути з точки зору спрямованості впливу цього управління. Нині більшість науковців виділяє такі спрямованості публічного управління у сфері вищої освіти в контексті існування соціально-економічної глобалізації:

– спрямованість політики публічного управління у сфері вищої освіти на розвиток міжнародного іміджу та адаптацію стандартизації в освітній процес; відповідно

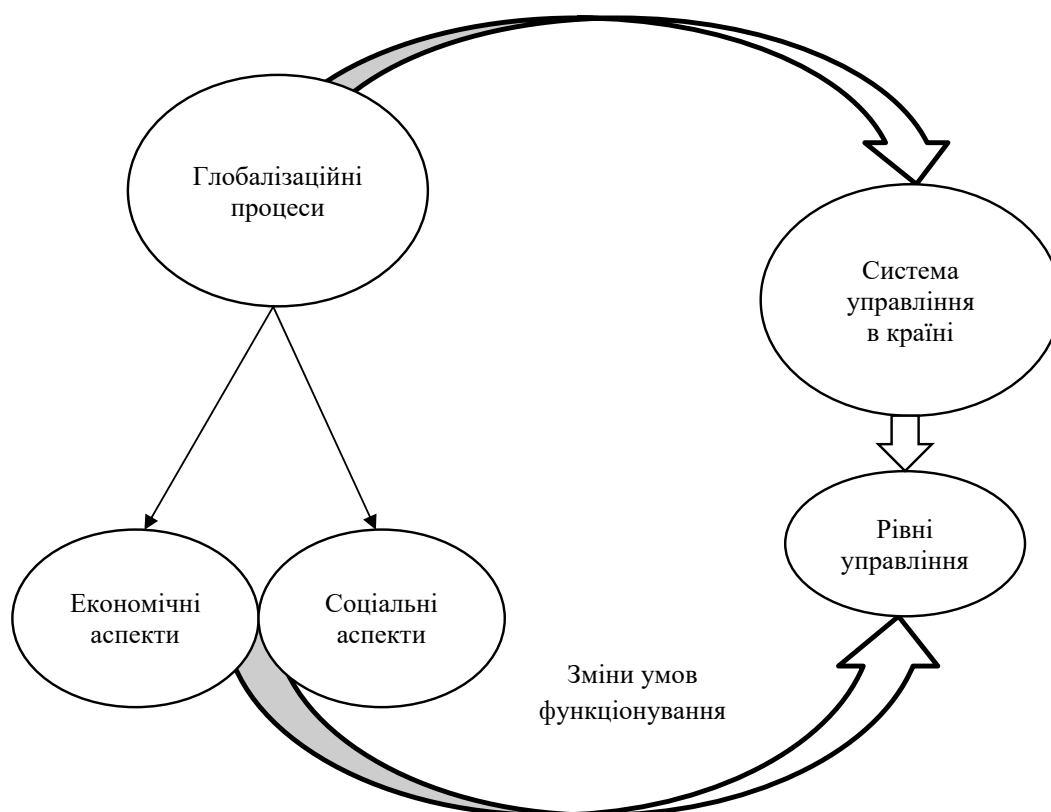

Рис. 1. Вплив глобалізації на систему управління

Джерело: сформовано автором

до цієї спрямованості, публічне управління у сфері вищої освіти повинне спиратись на сьогоденні процеси соціально-економічної глобалізації, невід'ємною частиною якої є саме інтернаціоналізація всіх суспільних сфер держави; відповідно, інтеграція української системи вищої освіти у міжнародний освітній простір, адаптація світових стандартизаційних норм та поліпшення міжнародного іміджу української вищої освіти є важливими напрямками публічного управління;

- спрямованість політики публічного управління у сфері вищої освіти на діяльність органів державної влади всіх ієрархічних рівнів, на яких покладена функція управління, моніторингу та корегування діяльності закладів вищої освіти;

- спрямованість політики публічного управління у сфері вищої освіти на окремо взяті заклади вищої освіти; відповідно до цієї спрямованості, публічне управління у сфері вищої освіти має діяти як в напрямі формування уніфікованих управлінських механізмів, так і з огляду на специфіку функціонування окремого закладу вищої освіти, корегуючи для нього на нижчих рівнях публічного управління стратегію та тактику діяльності;

- спрямованість політики публічного управління у сфері вищої освіти на приватні та недержавні організації, які спеціалізуються на провадженні моніторингу та підвищенні рівня якості освіти всієї сфери вищої освіти або окремо взятого вищого навчального закладу; таким чином, за допомогою публічного управління у сфері вищої освіти в нашій державі відбуваються активний розвиток та посилення впливу недержавних та приватних організацій, які можуть виконувати роль

незалежного спостерігача або брати активну участь у діяльності всієї сфери вищої освіти чи окремо взятого вищого навчального закладу;

- спрямованість політики публічного управління у сфері вищої освіти на розвиток та стимулювання участі населення в управлінні системи вищої освіти, активізацію громадської думки та впливу, посилення ролі моніторингу громадських організацій; відповідно до цієї спрямованості, посилюється роль суспільної думки у діяльності системи вищої освіти та відбувається нівелювання бюрократичних принципів державного управління, згідно з якими думка пересічного громадянина не враховувалась у процесі управління країною.

Розглядаючи вплив соціально-економічної глобалізації на систему вищої освіти, маємо зазначити, що студенти XXI століття знайомляться зі способом життя і подіями, що виходять за рамки їх місцевого контексту та відомих культурних моделей, отже, їх навчання вже кардинально відрізняється від навчання студентів XX століття. Це змушує розуміти їх з точки зору глобальних культурних контекстів. Глобалізація привела до необхідності навчання навичкам міжкультурного спілкування. Щоб рухатися в тому ж темпі зі світом, ми повинні почати, а не відвертатися від ідеї глобалізації та її впливу на навчальну програму вищої освіти, а також прагнути розуміння того, як виховувати громадян, які вписуються в глобальний образ життя. Знання про те, що таке технологія, як вона працює, для яких цілей вона може служити і як її можна ефективно і дієво використовувати для досягнення конкретних цілей, має першорядне значення.

Висновки. Підсумовуючи, маємо зазначити, що дуже поширена думка про те, що тенденції глобалізації та інновації в освітніх технологіях створюють нові ринки й викликають революцію у вищій освіті. Велика частина риторики «глобалістів» являє собою спрощений аналіз зміни парадигми на ринках вищої освіти й того, як країни та установи надають освітні послуги. Соціально-економічна глобалізація справді пропонує істотні і потенційно радикальні зміни в національних

системах вищої освіти, але не має єдиного впливу на національні держави або інститути. Фактично вся глобалізація схильна до локальних (або національних і регіональних) впливів. Зростаюча кількість тематичних досліджень вказує на складність впливу глобалізації на майбутнє вищої освіти. В подальшому слід приділити увагу визначенню основних чинників впливу соціально-економічної глобалізації на систему публічного управління у сфері вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Koh A. Tactical Globalization: Learning from the Singapore Experiment. New York : Peter Lang, 2010.
2. Li M., Bray M. Cross-Border Flows of Students for Higher Education: Push-pull factors and Motivations of Mainland Chinese Students in Hong Kong and Macau. *Higher Education*. 2007. № 53 (6). P. 791–818.
3. Marginson S. Global Field and Global Imagining: Bourdieu and Worldwide Higher Education. *British Journal of Sociology of Education*. 2008. № 29 (3). P. 303–315.
4. Mazzarol T., Soutar G.N. Revisiting the Global Market for Higher Education. *Global Market for Higher Education*. 2012. № 24 (5). P. 717–737.
5. Mazzarol T., Soutar G.N. “Push-Pull” Factors Influencing International Student Destination Choice. *International Journal of Education Management*. 2002. № 16 (2). P. 82–90.
6. Mann M. Power in the 21st Century: Conversations with John A. Hall, Cambridge : Polity Press, 2011.

References:

1. Koh A. (2010) Tactical Globalization: Learning from the Singapore Experiment. New York: Peter Lang.
2. Li M., Bray M. (2007) Cross-Border Flows of Students for Higher Education: Push-pull factors and Motivations of Mainland Chinese Students in Hong Kong and Macau. *Higher Education*, no. 53(6), pp. 791–818.
3. Marginson, Simon (2008) Global Field and Global Imagining: Bourdieu and Worldwide Higher Education. *British Journal of Sociology of Education*, no. 29(3), pp. 303–315.
4. Mazzarol Tim, Soutar Geoffrey N. (2012) Revisiting the Global Market for Higher Education. *Global Market for Higher Education*, no. 24(5), pp. 717–737.
5. Mazzarol Tim, Soutar Geoffrey N. (2002) “Push-Pull” Factors Influencing International Student Destination Choice. *International Journal of Education Management*, no. 16(2), pp. 82–90.
6. Mann Michael (2011) Power in the 21st Century: Conversations with John A. Hall. Cambridge: Polity Press.